

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

महाराष्ट्र विकास सेवा, वर्ग-१ व वर्ग-२ च्या अधिकाऱ्यांसाठी विभागीय परीक्षा

मंगळवार, दिनांक २ जानेवारी २०१८

[वेळ : सकाळी १०-०० ते दुपारी १-००]

(एकूण गुण-१५०)

पेपर क्रमांक १

महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती ॲक्ट्स व रूल्स, इत्यादि आणि भारताचे संविधान

(पुस्तकांसह)

सूचना.— (१) उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्थल:चे किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.

(२) उमेदवाराने प्रत्येक प्रश्नातील उपप्रश्नांची उत्तरे एकत्र सोडवावयाची आहेत. प्रश्नातील एक उपप्रश्न एकीकडे व दुसरा दुसरीकडे (काही पृष्ठे सोडून वा अन्य प्रश्न सोडवून तदनंतर) सोडवल्यास दुसरा दुर्लक्षित केला जाईल.

(३) प्रश्नांची उत्तरे मराठी वा इंग्रजी एकाच भाषेत लिहावयाची आहेत.

(४) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

(५) प्रत्येक प्रश्नाचे गुण उजव्या समासात दर्शविल्याप्रमाणे आहेत.

	गुण
१. राज्याची विनियोजन विधेयके याबाबतच्या भारताच्या संविधानातील तरतुदी स्पष्टपणे लिहा.	२०
२. ग्राम निधीबाबतच्या तरतुदी स्पष्ट करा.	२०
३. (अ) पंचायत समितीच्या सभापतीच्या निवडणुकीची कार्यपद्धती लिहा.	१०
(व) जिल्हा परिषद विसर्जित करण्याचा राज्य शासनाचा अधिकार व परिणामरूप तरतुदी लिहा.	१०
४. पंचायत समितीचा सभापती किंवा उपसभापती यांच्याविरुद्ध अविश्वास ठरावाबाबतच्या तरतुदी स्पष्ट करा.	२०

किंवा

जिल्हा परिषदेच्या अध्यक्षांचे अधिकार व त्यांची कर्तव्ये स्पष्ट करा.

५. ग्राम पाणीपुरवठा निधीबाबतच्या तरतुदी स्पष्ट करा.	२०
६. महाराष्ट्र स्थानिक निधी लेखापरिक्षण अधिनियमाच्या कलम ८ प्रमाणे मुख्य लेखा परिक्षकाने सादर केलेल्या अहवालावर करावयाची कार्यवाही आणि प्रक्रिया याबाबत लिहा.	२०

किंवा

महाराष्ट्र जिल्हा परिषद सेवा (शिस्त व अपिल) नियम, १९६४ मधील किरकोळ शिक्षा लादण्याबाबतची कार्यपद्धती लिहा.

७. टिपाणी लिहा (कोणत्याही तीन) :-

३०

(अ) ग्रामसमिच्या सभा.

(ब) जिल्हा परिषद अध्यक्षी नियडणूक.

(क) ग्राम पाणीपुरवठा निधी.

(ड) ग्रामविकास समिती.

(इ) महाराष्ट्र स्थानिक निधी लेखापरिक्षण अधिनियमाच्या अंतर्गत लेखा परिक्षकाचे अधिकार.

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR CLASS-I AND CLASS-II OFFICERS
OF MAHARASHTRA DEVELOPMENT SERVICE DEPARTMENT**

TUESDAY, 2ND JANUARY 2018

[TIME—10-00 A.M. TO 1-00 P.M.]

(TOTAL MARKS—150)

PAPER-I

**MAHARASHTRA ZILLA PARISHADS AND PANCHAYAT SAMITIS
ACT, 1961 AND BOMBAY VILLAGE PANCHAYATS ACT, 1958. ETC.**

(With Books)

- N. B.*— (1) Candidate should not write roll number, any name (including his/her own), signature, address or any indication of his/her identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalised.
- (2) Candidates are expected to answer all the subquestions of a question together. If subquestion of a question is attempted elsewhere (after leaving a few pages or after attempting another question) the later subquestion shall be overlooked.
- (3) Answer are to be written in one language only either in **Marathi** or in **English**.
- (4) All questions are *compulsory*.
- (5) The marks for each question are indicated in the margin.

	Marks
1. Write down the provisions regarding Appropriation Bills of the State under the Constitution of India.	20
2. Explain the provisions regarding Village Fund.	20
3. (a) Procedure for election of Chairman of <i>Panchayat Samiti</i> .	10
(b) Power of State Government to dissolve <i>Zilla Parishad</i> and consequential provisions.	10
4. Explain the provisions regarding motion of no confidence against Chairman or Deputy Chairman of the <i>Panchayat Samiti</i> .	20
<i>OR</i>	
Explain the powers and functions of the President of <i>Zilla Parishad</i> .	
5. Explain the provisions regarding Village Water Supply Fund.	20
6. Write down the procedure to be followed after receipt of report of the Chief Auditor under section 8 of the Maharashtra Local Fund Audit Act.	20

OR

Write down the procedure for imposition of minor penalty under the Maharashtra Zilla Parishad Services (Discipline and Appeal) Rules, 1964.

[Turn over

7. Write notes (any *three*) :—

30

(a) Meeting of Gram Sabhá.

(b) Election of the President of the Zilla Parishad.

(c) Village Water Supply Fund.

(d) Village Development Committees.

(e) Powers of Auditor under the Maharashtra Local Fund Audit Act.

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

महाराष्ट्र विकास सेवा, वर्ग-१ व वर्ग-२ च्या अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

मंगळवार, दिनांक २ जानेवारी २०१८

[वेळ : दुपारी २-३० ते सायंकाळी ५-३०]

(एकूण गुण-१००)

पेपर क्रमांक २

मुंबई शेती कीड व रोग अधिनियम, १९४७ ; महाराष्ट्र पाटबंधारे अधिनियम, १९७६ ;
महाराष्ट्र रोजगार हमी योजना अधिनियम, १९७७ आणि भूसंपादन अधिनियम, १८९४ ; इत्यादि
(पुस्तकांसह)

- सूचना.— (१) उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बेटक क्रमांक, स्वतःचे किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.
- (२) उमेदवाराने प्रत्येक प्रश्नातील उपप्रश्नांची उत्तरे एकत्र सोडवावयाची आहेत. प्रश्नातील एक उपप्रश्न एकीकडे व दुसरा दुसरीकडे (काही पृष्ठे सोडून वा अन्य प्रश्न सोडवून तदनंतर) सोडवल्यास दुरास दुर्लक्षित केला जाईल.
- (३) प्रश्नांची उत्तरे मराठी वा इंग्रजी एकाच भाषेत लिहावयाची आहेत.
- (४) कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा.
- (५) प्रत्येक प्रश्नाचे गुण उजव्या समासात दर्शविणेत आले आहेत.
- (६) आवश्यक तेथे अधिनियमातील संबंधित कलमांचा उल्लेख करावा.

	गुण
१. महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी कायदा अंतर्गत प्रौढ व्यक्तींना रोजगार उपलब्ध करून देण्याची कार्यपद्धती विशद करा.	१०
२. भूसंपादन अधिनियम, १८९४ नुसार भूसंपादनासंबंधीचा निवाडा अंतिम करण्याबाबतची कार्यपद्धती थोडक्यात लिहा.	१०
३. महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी कायदा अंतर्गत केलेल्या कामांवरील मजुरांना मजुरी अदा करण्याची कार्यवाहीचे टप्पे विशद करा.	१०
४. भूसंपादन अधिनियम, १८९४ नुसार 'सार्वजनिक प्रयोजन' या व्याखेत कोणकोणत्या प्रयोजनाचा अंतर्भाव होतो हे स्पष्ट करा.	१०
५. मुंबई शेती कीड व रोग अधिनियम, १९४७ नुसार आणीबाणीच्या / तातडीच्या प्रसंगी कीड व रोग नियंत्रणासंबंधीच्या अधिकाराबाबतच्या तरतुदी स्पष्ट करा.	१०
६. शेती कर्जे अधिनियमानुसार शेती कर्जे देण्याची कारणे व कर्ज वसुली बाबतच्या तरतुदी विशद करा.	१०
७. महाराष्ट्र पाटबंधारे अधिनियम, १९७६ अंतर्गत जलप्रदाय क्षेत्रात विनिर्दिष्ट कालावधीमध्ये पीक पेरणीचे नियमन करण्याबाबतची तरतूद स्पष्ट करा.	१०
८. महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी कायदा अंतर्गत वैयक्तिक लाभांच्या कामांची नावे व असा लाभ देय असलेले कुटुंबांचे प्रवर्ग नमूद करा.	१०
९. भूसंपादन अधिनियम, १८९४ नुसार निकडीच्या प्रकरणी जमिनीचा कब्जा घेण्याबाबतची कार्यपद्धती विशद करा.	१०

	गुण
१०. मुंबई शेती कीड व रोग अधिनियम, १९४७ अंतर्गत शेतीवरील कीड व अपायकारक तण याचा प्रादुर्भाव जाहीर करण्याबाबतचे शासनाचे अधिकार विशद करा.	१०
११. महाराष्ट्र पाटबंधारे अधिनियम, १९७६ नुसार जल समितीची रचना व कार्ये विशद करा.	१०
१२. शेतामध्ये सक्तीने पाट बांधण्यासंबंधी महाराष्ट्र पाटबंधारे अधिनियम, १९७६ मधील तरतुदी स्पष्ट करा.	१०

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR CLASS-I AND CLASS-II OFFICERS
OF MAHARASHTRA DEVELOPMENT SERVICE DEPARTMENT**

TUESDAY, 2ND JANUARY 2018

[TIME—2-30 P.M. TO 5-30 P.M.]

(TOTAL MARKS—100)

PAPER II

**THE BOMBAY AGRICULTURAL PEST AND DISEASE ACT, 1947; THE
MAHARASHTRA IRRIGATION ACT, 1976; THE MAHARASHTRA E.G.S.
ACT, 1977 AND THE LAND ACQUISITION ACT, 1894; ETC.**

(With Books)

- N. B.*— (1) Candidate should not write roll number, any name (including his/her own), signature, address or any indication of his/her identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalised.
- (2) Candidates are expected to answer all the subquestions of a question together. If subquestion of a question is attempted elsewhere (after leaving a few pages or after attempting another question) the later subquestion shall be overlooked.
- (3) Answers are to be written in one language only either in **Marathi** or in **English**.
- (4) Solve any *ten* questions.
- (5) Marks are indicated in margins.
- (6) Relevant sections of the Act should be mentioned, where ever necessary.

	Marks
1. Write down the procedure for getting employment to adult persons under Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Act.	10
2. Write down the procedure for declaring final award under Land Acquisition Act, 1894.	10
3. Write in brief about steps for making labour payment of labourer under Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Act.	10
4. Enlist the purposes included in the definition of 'Public Purpose' under Land Acquisition Act, 1894.	10
5. Write in brief about the powers to carry out measures for pest and disease control in emergent situation under Bombay Agricultural Pest and Diseases Act, 1947.	10
6. Write down purposes for which loan may be granted under the Agriculture Loan Act and provisions for recovering agriculture loans under it.	10

[Turn over

	Marks
7. Explain the provisions about regulation of growing crops during specified period in irrigable command of canal under Maharashtra Irrigation Act, 1976.	10
8. Enlist individual benefitting works which can be undertaken and eligible categories of family under the Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Act.	10
9. Write in brief about provisions for taking possession of land in case urgency under Land Acquisition Act, 1894.	10
10. Write down the powers of State Government to declare insect, pest, disease and noxious weeds under Bombay Agriculture Pest and Disease Act, 1947.	10
11. Explain in brief about composition and functions of Water Committees under Maharashtra Irrigation Act, 1976.	10
12. Write down the provisions regarding compulsory construction of field channels under Maharashtra Irrigation Act, 1976.	10

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

महाराष्ट्र विकास सेवा, वर्ग-१ व वर्ग-२ च्या अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

बुधवार, दिनांक ३ जानेवारी २०१८

[वेळ : सकाळी १०-०० ते दुपारी १-००]

(एकूण गुण-१००)

पेपर क्रमांक ३

महाराष्ट्र नागरी सेवा नियम, १९८१, जनरल प्रॉव्हीडंट फंड रूल्स, इत्यादी.

(पुस्तकांसह)

- सूचना.- (१) उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतःचे किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.
- (२) उमेदवाराने प्रत्येक प्रश्नातील उपप्रश्नांची उत्तरे एकत्र सोडवावयाची आहेत. प्रश्नातील एक उपप्रश्न एकीकडे व दुसरा दुसरीकडे (काही पृष्ठे सोडून वा अन्य प्रश्न सोडवून तदनंतर) सोडवल्यास दुसरा दुर्लक्षित केला जाईल.
- (३) प्रश्नांची उत्तरे मराठी वा इंग्रजी एकाच भाषेत लिहावयाची आहेत.
- (४) प्रत्येक प्रश्नाचे गुण उजव्या समासात दर्शविणेत आले आहेत.
- (५) कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा.
- (६) तुमच्या उत्तराच्या समर्थनार्थ योग्य प्राधिकार लिहा.
- (७) अपेक्षित प्रश्नापेक्षा जास्त प्रश्न सोडविल्यास जास्तीच्या प्रश्नांना गुण दिले जाणार नाहीत.

	गुण
१. फरक स्पष्ट करा (कोणतेही चार) :-	२०
(अ) परिवर्तीत रजा व अर्धवेतनी रजा	
(ब) अस्थायी पद व कायम पद	
(क) बदली काळ व संक्रमन काळ	
(ड) निलंबन व बडतर्फी	
(इ) नियत वयमान निवृत्तिवेतन व कुटुंब निवृत्तिवेतन.	
२. अर्हताकारी सेवा म्हणजे काय ? तिची गणना कशी केली जाते ? निवृत्तिवेतन विषयक कागदपत्रे पूर्ण करण्याचे टप्पे विशद करा.	२०
३. (अ) स्वीयेत्तर सेवेतील दिली संबंधी प्रमाण अटी व शर्ती स्पष्ट करा.	१०
(ब) भविष्यनिर्वाह निधीतील परतावा अग्रिम कोणकोणत्या कारणासाठी मंजूर करता येतात ? परतावा अग्रिम कोणत्या मर्यादेपर्यंत मंजूर करता येते ?	१०
४. किरकोळ शिक्षा व जबर शिक्षा यातील फरक स्पष्ट करून जबर शिक्षा अवलंबिण्याची कार्यपद्धती विशद करा.	२०
५. (अ) मृत्यू-नि-सेवा उपदानाबाबत थोडक्यात लिहा.	१०
(ब) शासकीय कर्मचारी राजकारण व निवडणुकांमध्ये सहभागी होण्याबाबत कोणत्या तरतुदी नियमात समाविष्ट आहेत ?	१०
६. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :-	२०
(अ) नामनिर्देशन	(ब) विशेष रजा
(क) धारणाधिकार	(ड) परिविक्षाधीन कर्मचारी
(इ) प्रसुती रजा	(फ) रजा रोखीकरण.

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR CLASS I AND CLASS II OFFICERS
OF MAHARASHTRA DEVELOPMENT SERVICE DEPARTMENT**

WEDNESDAY, 3RD JANUARY 2018

[TIME—10-00 A.M. TO 1-00 P.M.]

(TOTAL MARKS—100)

PAPER III

**MAHARASHTRA CIVIL SERVICES RULES, 1981, GENERAL
PROVIDENT FUND RULES, ETC.**

(With Books)

- N. B.*— (1) Candidate should not write roll number, any name (including his/her own), signature, address or any indication of his/her identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalised.
- (2) Candidates are expected to answer all the subquestions of a question together. If subquestion of a question is attempted elsewhere (after leaving a few pages or after attempting another question) the later subquestion shall be overlooked.
- (3) Answer are to be written in one language only either in **Marathi** or in **English**.
- (4) Marks for each question are indicated in the margining
- (5) Answer any *five* questions.
- (6) Quote authority in support of your answer.
- (7) Excess solved question will not be considered for marks.

	Marks
1. Distinguish between any <i>four</i> of the following :—	20
(a) Commuted Leave and Half Pay Leave.	
(b) Tenure post and Permanent Post.	
(c) Transfer and Transit Period.	
(d) Suspension and Dismissal.	
(e) Superannuation Pension and Family Pension.	
2. What is mean by Qualifying Service ? How it is Calculated ? Describe the various stages of Pension Paper completion.	20
3. (a) What are the Standard terms and conditions of Deputation of Foreign Service ?	10
(b) State the reasons for which Refundable Advances can be sanctioned from General Provident Fund. State the limit of amount can be sanctioned.	10
4. Write the difference between Minor punishment and Major punishment and describe procedure to impose major punishment.	20

	Marks
5. (a) Write in short note on Death-cum-Retirement Gratuity.	10
(b) What are the provisions in the rules regarding taking part in politics and election by a Government Servant. Explain the provisions.	10
6. Write shorts notes on any <i>four</i> :—	20
(a) Nomination	
(b) Special Leave	
(c) Lien	
(d) Probationer	
(e) Maternity Leave	
(f) Leave Encashment.	

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

महाराष्ट्र विकास सेवा, वर्ग - १ व वर्ग - २ च्या अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

बुधवार, दिनांक ३ जानेवारी २०१८

[वेळ : दुपारी २-३० ते सायंकाळी ५-३०]

(एकूण गुण-१००)

पेपर क्रमांक ४

बॉम्बे फायनान्शियल रूल्स अँड बजेट लेखा, इत्यादी

(पुस्तकांसह)

- सूचना.—** (१) उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतःचे किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.
- (२) उमेदवाराने प्रत्येक प्रश्नातील उपप्रश्नांची उत्तरे एकत्र सोडवावयाची आहेत. प्रश्नातील एक उपप्रश्न एकीकडे व दुसरा दुसरीकडे (काही पृष्ठे सोडून वा अन्य प्रश्न सोडवून तदनंतर) सोडवल्यास दुसरा दुर्लक्षित केला जाईल.
- (३) प्रश्नांची उत्तरे मराठी वा इंग्रजी एकाच भाषेत लिहावयाची आहेत.
- (४) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

	गुण
१. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :-	२०
(अ) पुनर्विनियोजन	
(ब) मोजमाप नोंदवही	
(क) प्रशासकीय मान्यता	
(ड) स्थायी अग्रिम	
(इ) वित्तीय औचित्याचे नियम	
(फ) प्रतिस्वाक्षरीत आकस्मिक खर्च.	
२. जिल्हा परिषदेच्या वित्त विभागात प्रदानार्थ प्राप्त होणाऱ्या वेगवेगळ्या देयकाचे प्रकार नमूद करा. त्याची सविस्तर तपासणी कशी करण्यात येते ते विशद करा.	२०
३. लोकलेखा समितीचे अधिकार कक्षा व कर्तव्ये सविस्तर भाष्य करा.	२०
४. ठेवी म्हणजे काय ? ठेवीचे वेगवेगळे प्रकार कोणते ते नमूद करून प्रत्येकाबाबत थोडक्यात माहिती लिहा.	२०
५. (अ) आकस्मिक खर्चाचे वर्गीकरण नमूद करून विशेष आकस्मिक खर्चाबाबत माहिती द्या.	१०
(ब) “ खर्चाची नवीन बाब ” संबंधी थोडक्यात विवेचन करा.	१०
६. सार्वजनिक बांधकाम विभागातील “ विभागीय लेखापालाची ” कर्तव्ये व कार्ये नमूद करा.	२०

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR CLASS-I AND CLASS-II OFFICERS
OF MAHARASHTRA DEVELOPMENT SERVICE DEPARTMENT

WEDNESDAY, 3RD JANUARY 2018

[TIME—2-30 P.M. TO 5-30 P.M.]

(TOTAL MARKS—100)

PAPER IV

BOMBAY FINANCIAL RULES AND BUDGET ACCOUNTS, ETC.

(With Books)

- N. B.*— (1) Candidate should not write roll number, any name (including his/her own), signature, address or any indication of his/her identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalised.
- (2) Candidates are expected to answer all the sub-questions of a question together. If sub-question of a question is attempted elsewhere (after leaving a few pages or after attempting another question) the later sub-question shall be overlooked.
- (3) Answers are to be written in one language only either in **Marathi** or in **English**.
- (4) Attempts any *five* questions.

	Marks
1. Write short notes on (any <i>four</i>) :—	20
(a) Reappropriation.	
(b) Measurement Book.	
(c) Administrative Approval.	
(d) Permanent Advance.	
(e) Canons of Financial Propriety.	
(f) Counter Signed Contingency.	
2. List out the different kinds of bills which are received for payments in the Finance Department of Zilla Parishad. Explain how they are scrutinized.	20
3. Explain in detail scope and function of Public Account Committee.	20
4. What is mean by deposits? What are the different types of deposits? Explain each in brief.	20
5. (a) State the Classification of Contingent Expenditure and Explain in brief about Special Contingency.	10
(b) Describe in brief "New Expenditure".	10
6. What are the duties and Function of "Divisional Accountant" in Public Work Department.	20

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

महाराष्ट्र विकास सेवा, वर्ग-१ व वर्ग-२ च्या अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

गुरुवार, दिनांक ४ जानेवारी २०१८

[वेळ : सकाळी १०-०० ते दुपारी १-००]

(एकूण गुण-१५०)

पेपर क्रमांक ५

कार्यालयीन कार्यपद्धती व विविध शासकीय योजना, इत्यादी

(पुस्तकांशिवाय)

- सूचना.— (१) उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतःचे किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे विन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.
- (२) उमेदवाराने प्रत्येक प्रश्नातील उपप्रश्नांची उत्तरे एकत्र सोडवाययाची आहेत. प्रश्नातील एक उपप्रश्न एकीकडे व दुसरा दुसरीकडे (काही पृष्ठे सोडून वा अन्य प्रश्न सोडवून तदनंतर) सोडवल्यास दुसरा दुर्लक्षित केला जाईल.
- (३) प्रश्नांची उत्तरे मराठी वा इंग्रजी एकाच भाषेत लिहावयाची आहेत.
- (४) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
- (५) प्रत्येक प्रश्नाचे गुण समासात दर्शविण्यात आले आहेत.
- (६) जादा सोडविलेले प्रश्न तपासले जाणार नाहीत.

गुण

१. पंचायत राज व्यवस्थेची उत्पत्ती स्पष्ट करून राज्याच्या विकासात या व्यवस्थेचा सहभाग स्पष्ट करा. ३०
२. खालीलपैकी दोनवर सविस्तर टिपणी लिहा :- ३०
- (अ) प्रधानमंत्री आवास योजना (ग्रामीण)
- (ब) मुख्यमंत्री ग्रामीण पेयजल कार्यक्रम
- (क) भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा.
३. टिपा लिहा (कोणत्याही तीन) :- ३०
- (अ) एकात्मिक पाणलोट विकास कार्यक्रम
- (ब) सहा गट्टे पद्धती
- (क) महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क कायदा, २०१५
- (ड) वन हक्क कायदा, २००६.
४. खालीलपैकी कोणत्याही दोनचे सविस्तर विवेचन करा :- ३०
- (अ) राष्ट्रीय आरोग्य अभियान (ग्रामीण)
- (ब) एकात्मिक बालविकास सेवा योजना
- (क) आरोग्यविषयक बाबींमध्ये अशासकीय संस्थांचा सहभाग.

५. संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही तीन) :- ३०
- (अ) विशेष घटक योजना
 - (ब) प्रधानमंत्री ग्रामीण सडक योजना
 - (क) दीन दयाल उपाध्याय ग्रामीण कौशल्य योजना.
 - (ड) पंचायत क्षेत्र विस्तार कायदा, १९९६.
६. थोडक्यात स्पष्ट करा :- ३०
- (अ) अपारंपरिक उर्जा स्रोत.
 - (ब) ई-पंचायत.
 - (क) टंचाईग्रस्त भागासाठी पाणीपुरवठ्याच्या विविध उपाययोजना.
 - (ड) स्वयं सहाय्यता गट आणि महिला सक्षमीकरण.
 - (इ) अवर्षण प्रवण क्षेत्र कार्यक्रम.

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR CLASS I AND CLASS II OFFICERS
OF MAHARASHTRA DEVELOPMENT SERVICE DEPARTMENT**

THURSDAY, 4TH JANUARY 2018

[TIME—10-00 A.M. TO 1-00 P.M.]

(FULL MARKS—150)

PAPER V

**OFFICE PROCEDURE AND VARIOUS
SCHEMES OF GOVERNMENT, ETC.**

(*Without Books*)

- N. B.*— (1) Candidate should not write roll number, any name (including his/her own), signature, address or any indication of his/her identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalised.
- (2) Candidates are expected to answer all the subquestions of a question together, if subquestion of a question is attempted elsewhere (after leaving a few pages or after attempting another question) the later subquestion shall be overlooked.
- (3) Answers are to be written in one language only either in **Marathi** or in **English**.
- (4) Answers any *five* questions.
- (5) The *marks* of each question are indicated in the margin.
- (6) Extra attempted questions will not be assessed.

	Marks
1. Explain the evolution of Panchayati Raj System and its contribution in the development of the state.	30
2. Write elaborative notes on (any <i>two</i>):—	30
(a) Pradhan Mantri Awas Yojana - Gramin.	
(b) Mukhyamantri Rural Drinking Water Programme - MRDWP.	
(c) Groundwater surveys and Development Agency.	
3. Write in brief (any <i>three</i>):—	30
(a) Integrated Watershed Management Programme - IWMP	
(b) Six Bundle System	
(c) The Maharashtra Right to Public Services Act, 2015.	
(d) Forest Rights Act, 2006.	
4. Describe in detail (any <i>two</i>):—	30
(a) National Health Mission (Rural)	
(b) Integrated Child Development Services Scheme	
(c) Role of NGO's in health related issues.	

[*Turn over*]

5. Write short notes on (any *three*) :— 30
- (a) Special Component Plan.
 - (b) Pradhan Mantri Gram Sadak Yojana (PMGSY).
 - (c) Deen Dayal Upadhyaya Grameen Kaushalya Yojana (DDU - GKY).
 - (d) Panchayats (Extension to Scheduled Areas) Act, 1996.
6. Explain in brief :— 30
- (a) Non Conventional Sources of Energy.
 - (b) E-panchayat.
 - (c) Various measures to supply drinking water in scarcity areas.
 - (d) Self Help Groups and Women Empowerment.
 - (e) Drought prone Area Programme.
-